

VREDNOST OTROŠKIH PRAVLJIC

Pravljice so nastale v času, ko ljudje pisave še niso poznali, zato so se zgodbe preko ustnih izročil spreminjale in preoblikovale. Gre za preproste in razumljive zgodbe, ki preko simbolov izražajo pomen, globlji od njihove zunanje podobe.

Pomen in učinek, ki ga ima pravljica na otrokov normalen razvoj seže vse od razvijanja in bogatenja otrokove domišljije ter povezovanja zavednega z nezavednim, pa do vzgoje in povezovanja posameznika z družbenim okoljem.

Na podlagi Bettelheimove psihoanalitične teorije pravljice otroku služijo kot prvorazredno vzgojno sredstvo, preko njih pridobi paleto življenjskih izkušenj, razrešuje notranji kaos in notranje stiske, gradi na osebni identiteti, odkriva lastni karakter in smisel življenja.

Pripisuje jim mnogo pomenov, ki pozitivno vplivajo na otrokov razvoj.

- Meni, da je pravljica zelo pomembna pri otrokovi vzgoji. So prvorazredno vzgojno sredstvo, ki otroku omogočajo, da dojame svoje notranje konflikte na različnih stopnjah razvoja ter da jih s pomočjo fantazije izživi in razreši. Kot nekakšno duhovno raziskovalno potovanje razčlenijo in pojasnijo otrokov notranji kaos hkrati pa ga tolažijo in mu pokažejo ustrezno pot k zrelosti v njemu dostopni obliki.
- Preko pravljic otrok pridobiva paleto življenjskih lekcij in odkriva smisel življenja.
- Otroku preko pravljic razvija lastni karakter in odkriva lastno identiteto.
- Pravljica pripomore k otrokovi reakciji na eno izmed pomembnejših življenjskih dilem: ali bo v življenju sledil principu užitka, ki je nagnjen k čimprejšnji zadovoljitvi potreb in izražanju negativnih čustev proti vsem, ki mu to onemogočajo; ali bo življenje reorganiziral tako, da bo preko premagovanja frustracij dosegel trajno zadovoljitev.
- Poleg tega pravljice močno polarizirajo dobro in zlo. Zlo je na koncu vedno premagano in pregnano, medtem ko krepost zmaga. Vendar pa ta cilj predajo posredno preko situacij, ki otroku prepustijo odločitev, kaj bo iz zaključka ven potegnil. Če pravljica ustreza njegovemu izkustvu življenja in stopnji razvoja osebnosti bo sčasoma reagiral na njen skriti smisel (Goljevšček, 1985).

Pomembno je upoštevati dejstvo, da so pravljice najprimernejše za otroke, ki so med tretjim in osmim letom starosti, saj so takrat za njih najbolj dovzetni in imajo na njih največji učinek. Tudi vsebino pravljic je potrebno skrbno izbrati, saj ni vsaka primerna za kateregakoli otroka. Torej pomembno je upoštevati starost otroka, njegove lastnosti in situacijo v kateri je ter vsebino pravljic (Avsec in Rode, 2015).

Nadaljnjo načrtovanje je prav tako odvisno od tega ali bomo delali s skupino ali s posameznikom (Avsec in Rode, 2015).

Delo s posameznikom:

- Želimo pridobiti vpogled v otrokovo doživljanje ter mu omogočiti, da lažje izraža svoja čustva, misli in izkušnje. Na ta način mu pomagamo, da lažje pride z njimi v stik in jih začne predelovati. S tem lahko lažje predelujejo tudi žalost in jezo.
- Otroku pomaga tako, da se z njo identificira in da lahko izživi določene travme. Ni nujno, da poteka identifikacija le z dobrimi junaki. Npr. avtoritarnemu očetu se lahko preko pravljic v svoji notranjosti na nek način maščuje in hkrati doživi trenutno olajšanje (očeta v pravljici poje krokodil).
- Pravljice otroku lahko pomagajo razbremeniti občutek osamljenosti in strah, z njimi pa tudi pridobi občutek zaupanja in varnosti. Razbremenijo ga stisk in ga potolažijo. V domišljijem svetu namreč ni izpostavljen ukazom in pridigam, zato lahko najde rešitve za svoje stiske v varnem svetu. Lahko pa mu pomagamo tudi, da ponovno pridobi občutek, da je pomemben. Najbolje je, da so zgodbe nekako "personalizirane" v smislu, da v njih nastopajo junaki, ki imajo enake značilnosti in težave kot otrok, kateremu pravljica je namenjena.
- Pravljica pomaga strokovnjaku, da bolje razume odnos med otrokom in njegovimi sorojenci ali starši.
- Želi otroku približati težko razumljive situacije.
- Želi spremeniti otrokovo mišljenje (Avsec in Rode, 2015).

Uporaba pravljic v skupini je možna v obliki delavnic, kjer se obnesejo kot sredstvo učenja in socializacije.

Pravljice se lahko pri delu s skupinami uporabi kadar:

- Želimo spodbuditi povezanost otrok znotraj skupine. Spodbudimo lahko medsebojne odnose in druženje.
- Želimo otrokom približati določene vrednote kot sta npr. mir in strpnost do drugih ter na ta način spodbujamo empatijo. To lahko uresničujemo preko pravljic s socialnimi tematikami, ki nam omogočajo, da otroke usmerimo k temu, da so strpni do sebi "drugačnih" ter da uporabljajo komunikacijo, ki ni nasilna do drugih.
- Nameravamo uporabiti tematiko (npr. nasilje, slepota, revščina, kulturna raznovrstnost itd.), ki bo ovrgla stereotipe in preprečila, da bi nastali predsodki. Pravljičica otrokom na pozitiven način prikaže različnost (Avsec in Rode, 2015).

Zelo pomemben je tudi pogovor, ki ga imamo z otroki po prebrani pravljici o sami vsebini (Avsec in Rode, 2015).

Oblikovanje pozitivnega bralnega okolja v zgodnjem in srednjem otroštvu je pomembno za razvijanje učinkovite bralne in kulturne pismenosti. Zato moramo poznati več različnih strategij oblikovanja besedilnega in likovnega sporočila, ter upoštevati individualne pripovedne zmožnosti otrok. Ko se teoretično pripravljamo na oblikovanje pravljličnega modela v vrtcu, šoli ali doma se lahko opiramo na razna dela slovenskih avtorjev in avtoric: Alenke Goljevšček, Metke Kordigel, Marijane Kobe itd. in razna tuja dela: Morfologija pravljice, Raba čudežnega, Srečanje z domišljijo (Medved Udovič, 2006).

Literatura:

Avsec, M., Rode, N. (2015). Pravljičice kot sredstvo v socialnem delu z otroki. *Socialno delo*, 54 (2), 111/121. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZBNGPWCK>

Goljevšček, A. (1985). Ljudska pripovedna proza v soočanju z mitsko strukturo. 2 (2), 73-104. Pridobljeno s <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr2Goljevscek.PDF>.

Medved-Udovič, V. (2006). Književna vzgoja kot profesionalni izziv bodočih vzgojiteljev/vzgojiteljic in učiteljev/učiteljic. *Šolsko polje*.17 (1/2), 153-164. Pridobljeno s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-DSYGVRIL/4ea162e2-6065-4321-a0f9-334061d6c058/PDF>